

Альона Валеріївна КОРОЛЬ,
докторка філософії (Педагогіка),
доцентка кафедри дошкільної освіти,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
E-mail: akorolin@gmail.com
ORCID: 0000-0003-0392-4113

ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДІАГНОСТИКИ ПОРУШЕНЬ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ

Анотація. Вступ. Діагностика порушень мовлення у дітей є складним та багатограним процесом, що потребує не лише високої професійної компетентності, але й дотримання етичних принципів на всіх етапах роботи. Стаття присвячена комплексному аналізу етичних аспектів, що виникають у процесі діагностики порушень мовлення у дітей. У роботі розкрито низку ключових питань, пов'язаних з відповідальністю фахівців (логопедів, психологів, педагогів, лікарів) за дотримання етичних норм та принципів у діагностичній діяльності. Проаналізовано значення поінформованої згоди батьків або опікунів на проведення діагностики, обсяг та доступність інформації про методи, цілі та можливі результати обстеження, а також право батьків на відмову від діагностичних процедур. Особлива увага приділяється питанню конфіденційності та захисту персональних даних дитини, що є фундаментальним етичним принципом.

Метою статті є комплексний аналіз етичних аспектів, пов'язаних із діагностикою мовленнєвих порушень у дітей, а також визначення основних вимог до професійної етики логопедів та інших фахівців, залучених до діагностичного процесу.

Наукова новизна. У роботі систематизовано основні етичні принципи, які мають бути враховані під час діагностики: поінформована згода батьків, конфіденційність персональних даних дитини, недискримінація та об'єктивність у повідомленні результатів. Розкрито значення прозорості та об'єктивності при повідомленні результатів діагностики батькам, а також важливість надання рекомендацій щодо подальших дій та підтримки. Стаття також висвітлює етичні аспекти співпраці педагогів з іншими фахівцями та установами, а також необхідність постійного професійного розвитку та самоосвіти для підвищення етичної компетентності. Діагностика порушень мовлення у дітей є відповідальним та складним процесом, який вимагає від фахівців не лише високої професійної компетентності, але й глибокого розуміння та суворого дотримання етичних принципів.

Висновки. Етичні норми є невід'ємною складовою якісної діагностичної практики. Їх дотримання сприяє зміцненню довіри до фахівців, забезпеченню прав дитини та ефективній взаємодії з родиною. Порушення етичних вимог може призвести до серйозних наслідків, зокрема психологічної травматизації дитини та втрати авторитету спеціаліста. Етична діагностика має розглядатися як необхідна умова надання гуманної та професійної допомоги дітям з мовленнєвими порушеннями.

Ключові слова: етика, діагностика, порушення мовлення, недискримінація, професійна відповідальність, співпраця.

Alena Valerievna KOROL
Doctor of Philosophy (Pedagogy),
Associate Professor at the Department of Preschool Education,
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University,
E-mail: akorolin@gmail.com
ORCID: 0000-0003-0392-4113

ETHICAL ASPECTS OF DIAGNOSING SPEECH DISORDERS IN CHILDREN

Abstract. Introduction. Diagnostics of speech disorders in children is a complex and multifaceted process that requires not only high professional competence but also adherence to ethical principles at all stages of work. The article is devoted to a comprehensive analysis of the ethical aspects that arise in the process of diagnosing speech disorders in children. The work reveals a number of key issues related to the responsibility of specialists (speech therapists, psychologists, teachers, doctors) for compliance with ethical norms and principles in diagnostic activities. The author analyzes the importance of informed consent of parents or guardians to diagnostics, the scope and availability of information about the methods, goals and possible results of the examination, as well as the right of parents to refuse diagnostic procedures. Particular attention is paid to the issue of confidentiality and protection of a child's personal data, which is a fundamental ethical principle.

***The purpose** of the article is to provide a comprehensive analysis of the ethical aspects related to the diagnosis of speech disorders in children, as well as to determine the basic requirements for the professional ethics of speech therapists and other specialists involved in the diagnostic process.*

***Scientific novelty.** The paper systematizes the main ethical principles that should be taken into account during diagnosis: informed consent of parents, confidentiality of the child's personal data, non-discrimination and objectivity in reporting results. The importance of transparency and objectivity in communicating diagnostic results to parents is revealed, as well as the importance of providing recommendations for further action and support. The article also highlights the ethical aspects of teachers' cooperation with other professionals and institutions, as well as the need for continuous professional development and self-education to improve ethical competence. Diagnosis of speech disorders in children is a responsible and complex process that requires not only high professional competence, but also a deep understanding and strict adherence to ethical principles.*

***Conclusions.** Ethical standards are an integral part of high-quality diagnostic practice. Their observance contributes to strengthening trust in professionals, ensuring the rights of the child and effective interaction with the family. Violation of ethical requirements can lead to serious consequences, including psychological trauma to the child and loss of credibility of the specialist. Ethical diagnostics should be considered a prerequisite for providing humane and professional assistance to children with speech disorders.*

***Key words:** ethics, diagnostics, speech disorders, non-discrimination, professional responsibility, cooperation.*

Вступ. У сучасному світі, в якому питання розвитку та благополуччя дитини перебувають у центрі уваги, діагностика порушень мовлення набуває особливого значення. Вчасне виявлення мовленнєвих труднощів є ключовим фактором для надання ефективної корекційної допомоги, яка сприятиме повноцінному розвитку дитини та її успішній соціалізації. Проте, процес діагностики, який включає в себе взаємодію з дитиною, її батьками та використання специфічних методів оцінки, нерозривно пов'язаний з низкою складних етичних питань. Актуальність теми етичних аспектів діагностики порушень мовлення у дітей зумовлена важливими чинниками. Діагностика мовленнєвих порушень у дітей стосується однієї з найвразливіших категорій населення – дітей, які часто не можуть самостійно виразити свої потреби, емоції чи страхи. Це покладає на фахівців (логопедів, психологів, педагогів, лікарів) величезну відповідальність за дотримання етичних норм та захист прав дитини. Некоректна або неетична діагностика може призвести до помилкових висновків, неправильних рекомендацій, стигматизації дитини, а також до психологічного дискомфорту як у дитини, так і у її батьків [1, с. 24].

Сучасні діагностичні методики стають все більш складними та різноманітними, включаючи використання новітніх технологій. Це вимагає від фахівців не лише глибоких знань у галузі мовлення та розвитку дитини, але й чіткого розуміння етичних меж їхнього застосування. Питання конфіденційності даних, отриманих за допомогою цих технологій, а також етичність використання певних діагностичних інструментів, які можуть викликати у дитини стрес чи дискомфорт, є вкрай актуальними. Зростає усвідомлення важливості партнерства між фахівцями та батьками у процесі діагностики та корекції. Батьки є основними інформаторами про дитину та її розвиток, тому їхня активна участь у діагностичному процесі є необхідною. Етичні аспекти взаємодії з батьками, включаючи отримання поінформованої згоди, прозорість надання інформації про результати діагностики та врахування їхніх почуттів і переживань, набувають особливого значення. Неетична комунікація може підірвати довіру до фахівця, ускладнити подальшу корекційну роботу та негативно вплинути на емоційний стан родини [1, с. 32].

У контексті інклюзивного навчання та забезпечення рівних можливостей для всіх дітей, актуалізуються питання недискримінації у процесі діагностики. Незважаючи на індивідуальні особливості дитини, її культурний або соціальний статус, кожна дитина має право на об'єктивну та неупереджену діагностику. Уникнення упереджень, адаптація діагностичних процедур до потреб дитини та забезпечення доступності послуг є важливими етичними завданнями. Актуальність теми етичних аспектів діагностики порушень мовлення у дітей визначається її значущістю для забезпечення прав дитини, ефективності діагностичного процесу, налагодження конструктивної взаємодії з батьками, подолання дискримінації та сприяння всебічному розвитку дитини. Глибокий аналіз та обговорення етичних питань є необхідними для формування високих стандартів професійної діяльності фахівців, які працюють у цій галузі, та для забезпечення максимально сприятливих умов для діагностики й подальшої допомоги дітям з порушеннями мовлення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження та публікації українських науковців щодо етичних аспектів діагностики порушень мовлення у дітей активно розкривають питання професійної етики як основи якісної діагностики (А. Богуш, Н. Гавриш, Л. Василенко, Л. Долинська, Т. Дуткевич, І. Марченко, Р. Павелків, М. Породько, О. Скрипченко, М. Савчин, В. Тищенко, Л. Трофименко, С. Хоменко, Л. Черніченко, М. Шеремет та ін.). Значна увага приділяється етичним аспектам взаємодії з батьками, зокрема поінформованій згоді та правильному інформуванню про результати. Також досліджуються етичність використання діагностичних методик, конфіденційність даних та типові етичні дилеми у практиці. Наголошується на важливості недискримінації та забезпечення рівних можливостей для всіх дітей. Загалом, публікації свідчать про підвищену увагу українських логопедів до етичних стандартів та відповідальності у діагностичному процесі.

Метою дослідження є аналіз та систематизація етичних аспектів діагностики порушень мовлення у дітей, а також визначення їхньої значущості для забезпечення прав дитини, ефективності діагностичного процесу та побудови конструктивної взаємодії з усіма учасниками освітнього й корекційного процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Діагностика порушень мовлення у дітей є критично важливим етапом на шляху до надання своєчасної та ефективної корекційної допомоги. Це не просто сукупність тестів та спостережень, а складний процес, що відбувається у делікатному полі взаємодії між дитиною, її родиною та логопедом. Саме тому етичні аспекти діагностики набувають особливої значущості, визначаючи не лише якість й об'єктивність отриманих даних, але й психологічний комфорт дитини та її батьків, а також формування довірливих стосунків, необхідних для подальшої корекційної роботи. Ігнорування етичних норм може призвести до помилкових діагнозів, стигматизації дитини, втрати довіри батьків до фахівців та, як наслідок, до ускладнення або унеможливлення надання необхідної допомоги [2, с. 10].

Етичні аспекти діагностики порушень мовлення у дітей не є відокремленими від загальноприйнятих етичних принципів, які лежать в основі будь-якої професійної діяльності, спрямованої на роботу з людьми, особливо з вразливими категоріями населення, до яких належать діти. Серед фундаментальних етичних принципів, які є наріжним каменем етичної діагностики, потрібно виділити:

Принцип доброзичливості. Він зобов'язує логопеда діяти на благо дитини, прагнути допомогти їй у подоланні труднощів з мовленням та досягненні її максимального потенціалу. У контексті діагностики це означає, що всі дії фахівця мають бути спрямовані на отримання максимально точної та повної інформації про стан мовлення дитини з метою розробки ефективної стратегії корекційної допомоги. Це включає вибір найбільш релевантних та валідних діагностичних методик, проведення обстеження у сприятливих для дитини умовах та надання конструктивних рекомендацій, які дійсно сприятимуть покращенню її мовленнєвого розвитку.

Принцип ненашкодження. Він вимагає від логопеда уникнення будь-якої шкоди для дитини під час діагностичного процесу. Шкода може бути фізичною (наприклад, використання методик, що викликають фізичний дискомфорт), психологічною (наприклад, створення стресових ситуацій, використання оціночних суджень, що можуть травмувати дитину) або соціальною (наприклад, розкриття конфіденційної інформації, що може призвести до стигматизації). Дотримання цього принципу вимагає від фахівця делікатності, чуйності та врахування індивідуальних особливостей кожної дитини [2, с. 15].

Принцип автономії. Хоча діти не мають повної автономії у прийнятті рішень щодо свого здоров'я та розвитку, цей принцип реалізується через повагу до права батьків приймати рішення щодо їхньої дитини. У контексті діагностики це виявляється у необхідності отримання поінформованої згоди батьків на проведення обстеження. Батьки мають бути поінформовані про мету, процедуру, можливі ризики та переваги діагностики, а також про своє право відмовитись від неї. Це не просто формальність, а основа для побудови довірливих стосунків з батьками та їхньої активної участі у корекційному процесі.

Принцип справедливості. Він наголошує на необхідності забезпечення рівного доступу до якісної та етичної діагностики для всіх дітей, незалежно від їхнього соціального статусу, культурного походження, етнічної приналежності, статі чи наявності інших особливостей розви-

тку. Це означає, що діагностичні процедури мають бути адаптовані до потреб дітей з різними особливостями, а фахівець має бути позбавлений будь-яких упереджень [3, с. 308].

Національні та міжнародні професійні організації логопедів розробляють та впроваджують етичні кодекси, які деталізують загальні принципи у контексті специфіки логопедичної діяльності. Такі кодекси слугують орієнтиром для фахівців, допомагаючи їм приймати етично обґрунтовані рішення у складних ситуаціях. Професійна відповідальність логопеда за якість та етичність проведеної діагностики є невід'ємною частиною його професійної діяльності. Це включає відповідальність за точність діагнозу, обґрунтованість рекомендацій та наслідки своїх дій для дитини й її сім'ї [6, с. 142].

Етичні аспекти пронизують усі етапи діагностичного процесу, починаючи від первинного контакту з дитиною та її батьками і закінчуючи наданням рекомендацій.

У практиці логопеда можуть виникати складні етичні дилеми, що вимагають від фахівця прийняття обґрунтованих рішень. Типові етичні дилеми можуть включати різні ситуації, наприклад, якщо логопед має значні підстави вважати, що дитина перебуває у небезпеці (наприклад, підозра на насильство). У таких випадках етичний принцип ненашкодження може переважати принцип конфіденційності, але рішення має прийматися з урахуванням законодавчих норм та, за можливості, після консультації з іншими фахівцями або етичним комітетом [5, с. 27].

Суперечність між думкою батьків та професійною думкою логопеда коли батьки відмовляються від рекомендованої корекційної допомоги або наполягають на методах, які не є ефективними або можуть зашкодити дитині. У таких ситуаціях логопед має діяти з повагою до автономії батьків, але водночас чітко та аргументовано викладати свою професійну думку, надаючи повну інформацію про наслідки відмови від рекомендованої допомоги. Тиск з боку адміністрації або батьків щодо формулювання певного діагнозу, якщо батьки хочуть, щоб дитині його встановили для отримання певних пільг або послуг. Логопед має зберігати об'єктивність та формулювати його виключно на основі результатів обстеження, не піддаючись тиску [4, с. 227].

Використання застарілих або неефективних методик. Фахівець несе етичну відповідальність за використання лише тих методик, які є науково обґрунтованими та ефективними. Вирішення етичних дилем вимагає від логопеда високої етичної компетентності, вміння аналізувати ситуацію з точки зору етичних принципів, консультуватися з колегами та, за необхідності, звертатися до етичних кодексів та нормативних документів. Головним критерієм при прийнятті рішення має бути інтерес дитини.

Етична діагностика нерозривно пов'язана з професійною відповідальністю логопеда та його етичною компетентністю. Професійна відповідальність виявляється у прагненні до високої якості діагностичної роботи, точності висновків та обґрунтованості рекомендацій. Це також включає відповідальність за дотримання конфіденційності, захист прав дитини та повагу до її гідності [7, с. 847].

Діагностика порушень мовлення у дітей є критично важливим етапом на шляху до надання своєчасної та ефективної корекційної допомоги. Це не просто сукупність тестів та спостережень, а складний процес, що відбувається у делікатному полі взаємодії між дитиною, її родиною та фахівцем-логопедом. Саме тому етичні аспекти діагностики набувають особливої значущості, визначаючи не лише якість та об'єктивність отриманих даних, але й психологічний комфорт дитини та її батьків, а також формування довірливих стосунків, необхідних для подальшої корекційної роботи. Ігнорування етичних норм може призвести до помилкових діагнозів, стигматизації дитини, втрати довіри батьків до фахівців та, як наслідок, до ускладнення або унеможливлення надання необхідної допомоги. Етичні аспекти діагностики порушень мовлення у дітей не є відокремленими від загальноприйнятих етичних принципів, які лежать в основі будь-якої професійної діяльності, спрямованої на роботу з людьми, особливо з вразливими категоріями населення, до яких належать діти [8, с. 2].

Національні та міжнародні професійні організації логопедів розробляють та впроваджують етичні кодекси, які деталізують ці загальні принципи у контексті специфіки логопедичної діяльності. Ці кодекси слугують орієнтиром для фахівців, допомагаючи їм приймати етично обґрунтовані рішення у складних ситуаціях. Професійна відповідальність логопеда за якість та етичність проведеної діагностики є невід'ємною частиною його професійної діяльності. Це включає відповідальність за точність діагнозу, обґрунтованість рекомендацій і наслідки своїх

дій для дитини та її сім'ї. Етичні аспекти пронизують усі етапи діагностичного процесу, починаючи від первинного контакту з дитиною та її батьками і закінчуючи наданням рекомендацій [8, с. 11].

На етапі збору анамнезу та первинного контакту логопед має створити сприятливу атмосферу, виявляти емпатію та розуміння до занепокоєння батьків та можливого страху дитини. Збір анамнезу вимагає делікатності та поваги до приватності сім'ї, інформація має збиратись лише з релевантних джерел та використовуватися виключно з діагностичною метою, важливо уникати оціночних суджень та будь-яких упереджень. На цьому етапі відбувається первинне інформування батьків про мету та процедуру діагностики, що є початком процесу поінформованої згоди. На етапі проведення діагностичних процедур вибір діагностичних методик має бути етично обґрунтованим, що означає використання валідних та надійних тестів, які відповідають віку, рівню розвитку та індивідуальним особливостям дитини. Потрібно уникати методик, які можуть бути надмірно складними, викликати сильний стрес або фізичний дискомфорт. Під час проведення обстеження важливо забезпечити комфортні умови для дитини, створити атмосферу гри та підтримки, ні в якому разі не можна тиснути на дитину, примушувати її виконувати завдання, якщо вона відчуває дискомфорт або втому, фахівець має бути гнучким, адаптуючи процедури до стану та настрою дитини. Особлива увага має приділятися діагностиці дітей з особливими освітніми потребами, що може включати адаптацію інструкцій, використання альтернативних способів комунікації, збільшення часу для виконання завдань. Етична діагностика передбачає також врахування культурних та мовних відмінностей, щоб уникнути упередженості та помилкових висновків [9, с. 2].

На етапі інтерпретації результатів та формулювання висновків інтерпретація результатів діагностики вимагає об'єктивності та неупередженості, логопед має базувати свої висновки на фактичних даних, отриманих під час обстеження, а не на суб'єктивних враженнях чи стереотипах. Важливо провести комплексний аналіз, враховуючи не лише результати тестів, але й історію розвитку дитини, її сімейне оточення, загальний розвиток. Уникнення стигматизації дитини на основі діагнозу є ключовим етичним завданням. У складних випадках або при підозрі на супутні порушення етично важливим є консультування з іншими фахівцями, що дозволяє отримати більш повну картину та уникнути помилкових висновків.

На етапі повідомлення результатів та надання рекомендацій інформування батьків про результати діагностики є одним з найбільш відповідальних етапів, інформація має надаватися у зрозумілій та доступній формі, уникаючи надмірної професійної термінології, важливо бути чуйним та емпатичним. Враховуючи можливий емоційний стан батьків, логопед має надати підтримку, відповісти на всі запитання батьків та розвіяти їхні сумніви. Рекомендації мають бути чіткими, реалістичними та враховувати можливості родини. Також важливо надати батькам можливість прийняти рішення щодо подальшого шляху корекції для їхньої дитини, поважаючи їхнє право вибору [9, с. 4].

На етапі документування та зберігання інформації ведення точної та повної документації є важливим етичним аспектом. Записи про діагностику мають бути об'єктивними, містити всі необхідні дані та використовуватися виключно з професійною метою. Безпечне зберігання документів та персональних даних дитини є обов'язковим. Відповідно до вимог законодавства, конфіденційність інформації про дитину та її сім'ю має суворо дотримуватися, і розкриття інформації стороннім особам можливе лише з дозволу батьків або осіб, які їх замінюють, за винятком випадків, передбачених законом. У практиці логопеда можуть виникати складні етичні дилеми, що вимагають від фахівця прийняття обґрунтованих рішень. Такі типові етичні дилеми можуть включати: розкриття інформації про дитину без згоди батьків у разі підозри на небезпеку; суперечність між думкою батьків та професійною думкою логопеда; тиск з боку адміністрації або батьків щодо формулювання певного порушення; використання застарілих або неефективних методик. Вирішення етичних дилем вимагає від логопеда високої етичної компетентності, вміння аналізувати ситуацію з точки зору етичних принципів, консультуватися з колегами та, за необхідності, звертатися до етичних кодексів і нормативних документів, а головним критерієм при прийнятті рішення має бути інтерес дитини [10, с. 108].

Етична діагностика є нерозривно пов'язаною з професійною відповідальністю логопеда та його етичною компетентністю. Професійна відповідальність виявляється у прагненні до висо-

кої якості діагностичної роботи, точності висновків та обґрунтованості рекомендацій, а також включає відповідальність за дотримання конфіденційності, захист прав дитини та повагу до її гідності. Етична компетентність формується протягом усієї професійної діяльності та включає: знання етичних принципів та норм, уміння аналізувати етичні ситуації, уміння приймати етично обґрунтовані рішення, рефлексивність, емпатію та чуйність [11, с. 150].

Постійний професійний розвиток, участь у супервізіях та обмін досвідом з колегами є важливими факторами для підвищення етичної компетентності. Етична діагностика має значний позитивний вплив на всіх учасників процесу та суспільство загалом. Для дитини це означає своєчасне виявлення порушень та отримання необхідної допомоги, зниження рівня стресу та тривожності під час обстеження, формування довіри до фахівців, відчуття поваги до себе та своєї гідності.

Для родини це означає отримання повної та зрозумілої інформації про стан мовлення дитини, відчуття підтримки та розуміння з боку фахівця, формування довірливих стосунків з логопедом, що сприяє ефективній співпраці, зменшення відчуття провини та стигматизації. Для суспільства це означає підвищення якості логопедичної допомоги, забезпечення рівних можливостей для дітей з порушеннями мовлення, формування позитивного ставлення до людей з особливими потребами, розвиток інклюзивного освітнього середовища. Натомість, неетична діагностика може мати руйнівні наслідки [8, с. 6].

Повідомлення батькам результатів діагностики порушень мовлення у їхньої дитини є одним з найвідповідальніших етапів у роботі логопеда. Цей етап вимагає від фахівця не лише глибоких професійних знань, але й високої етичної компетентності, чуйності та вміння будувати ефективну комунікацію. Саме прозорість та об'єктивність на цьому етапі, разом з наданням чітких рекомендацій та підтримки, відіграють ключову роль у формуванні довіри батьків до фахівця та їхньої активної участі у корекційному процесі. Прозорість у повідомленні результатів діагностики означає, що логопед надає батькам повну та зрозумілу інформацію про процес обстеження, його результати й висновки, що включає пояснення проведених процедур, демонстрацію матеріалів за можливості, пояснення сильних сторін та труднощів дитини, відповіді на запитання й надання копії висновку за запитом.

Об'єктивність у повідомленні результатів діагностики означає, що логопед базує свої висновки виключно на фактичних даних, отриманих під час обстеження, та уникає суб'єктивних оцінок, упереджень або стереотипів, що виявляється у точному представленні результатів, уникненні оціночних суджень, врахуванні контексту та залученні даних з різних джерел. Значення прозорості та об'єктивності полягає у формуванні довіри, зменшенні тривожності, сприянні прийняттю та активній участі батьків [9, с. 3].

Наступним, не менш важливим етапом, є надання батькам чітких і конкретних рекомендацій щодо подальших дій та забезпечення необхідної підтримки, що включає надання конкретних і реалістичних рекомендацій щодо типу та інтенсивності корекційної допомоги, домашніх завдань, створення сприятливого мовленнєвого середовища й взаємодії з іншими фахівцями, пояснення «чому», надання інформаційних матеріалів, забезпечення підтримки та супроводу через регулярні консультації та можливість зв'язку у разі потреби, заохочення до участі у групах підтримки та обговорення можливих труднощів і викликів. Значення надання рекомендацій та підтримки полягає у підвищенні ефективності корекційного процесу, зменшенні стресу й розгубленості, покращенні якості життя родини та формуванні партнерських стосунків. Етичні аспекти діагностики порушень мовлення у дітей є невід'ємною складовою професійної діяльності логопеда [6, с. 142].

Дотримання етичних принципів є запорукою якісної та об'єктивної діагностики, забезпечення прав дитини, побудови довірливих стосунків з її родиною та ефективності подальшої корекційної роботи. Українські логопеди приділяють значну увагу цій проблематиці, що свідчить про зростання усвідомлення важливості етичної складової у професійній діяльності та прагнення до вдосконалення стандартів допомоги дітям з порушеннями мовлення. Подальші дослідження та дискусії з цієї теми сприятимуть підвищенню етичної компетентності фахівців і забезпеченню благополуччя дітей, які потребують логопедичної допомоги [5, с. 27].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Етичні аспекти діагностики порушень мовлення у дітей є невід'ємною складовою професійної діяльності логопеда. Дотримання

етичних принципів є запорукою якісної та об'єктивної діагностики, забезпечення прав дитини, побудови довірливих стосунків з її родиною та ефективності подальшої корекційної роботи. Українські логопеди приділяють значну увагу цій проблематиці, що свідчить про зростання усвідомлення важливості етичної складової у професійній діяльності та прагнення до вдосконалення стандартів допомоги дітям з порушеннями мовлення. Подальші дослідження та дискусії з цієї теми сприятимуть підвищенню етичної компетентності фахівців та забезпеченню благополуччя дітей, які потребують логопедичної допомоги.

Література:

1. Борак О. Причинна обумовленість порушень у мовленнєвому розвитку в розумово відсталих дітей. *Особлива дитина: «навчання і виховання»*. 2015. Вип. 4. С. 24–32.
2. Вихрущ А.В. Діти з особливими потребами в умовах реформування системи місцевого самоврядування. *Медична освіта*. 2020. Вип. 4. С. 10–15.
3. Гаврилов О.В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі. О.В. Гаврилов. Кам'янець-Подільський. Аксиома. 2009. 308 с.
4. Грінцова О.М., Терещенко Л.А. Дитяча психодіагностика: навчально-методичний посібник. Вінниця. Нілан-ЛТД. 2015. 227 с.
5. Комплексне оцінювання розвитку дітей з мовленнєвими порушеннями: метод. рек. з навч. дисц. В. Гладуш, Л. Котлова, І. Ілющенко, Н. Хоменко. Житомир. Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 2024. 27 с.
6. Комплексна оцінка розвитку дитини з мовленнєвими порушеннями: навч.-метод. посіб. МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Ф-т дошкільної та спец. Освіти; укладач Л.А. Черніченко. Умань. «Сочинський М.М.». 2023. 142 с.
7. Психолінгвістичні дидактичні технології діагностики і подолання мовленнєвих порушень у молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення: навчально-методичний посібник. Е. Данілавичуте, Л. Трофименко, В. Ільяна, Ю. Рібцун, З. Мартинюк, Г. Грибань. Інститут спеціальної педагогіки і психології НАПН України. 2022. 847 с.
8. Соботович Є.Ф. Критерії оцінювання мовленнєвого розвитку дитини (у його лексичній ланці) на різних вікових етапах. Нормативні показники мовленнєвого розвитку (у його граматичній ланці) дитини дошкільного віку. *Дефектологія*. 2003. № 2. С. 2–11.
9. Соботович Є.Ф. Нормативні показники мовленнєвого розвитку (в його фонетикофонематичній ланці) дітей дошкільного віку. *Дефектологія*. 2002. № 3. С. 2–4.
10. Трофименко Л.І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ Програмно-методичний комплекс. К. ПП «Актуальна освіта». 2013. 108 с.
11. Черніченко Л.А. Рання логопедична корекція. Навчально-методичний посібник. Умань. 2020. 150 с.

References:

1. Borak, O. (2015). Prychynna obumovlenist porushen u movlennievomu rozvytku v rozumovo vidstalykh ditei. [Causality of disorders in speech development in mentally retarded children]. *Osoblyva dytyna: «navchannia i vykhovannia»*, 4, 24–32 [in Ukrainian].
2. Vykhruyshch, A.V. (2020). Dity z osoblyvymy potrebamy v umovakh reformuvannia systemy mistsevoho samovriaduvannia. [Children with special needs in the context of local government reform]. *Medychna osvita*, 4, 10–15 [in Ukrainian].
3. Havrylov, O.V. (2009). Osoblyvi dity v zakladi i sotsialnomu seredovyshchi. [Special children in the institution and social environment]. O.V. Havrylov. *Kamianets-Podilskyi. Aksioma*. 308 s. [in Ukrainian].
4. Hrinova, O.M., & Tereshchenko, L.A. (2015). Dytiacha psykhotiagnostyka: navchalno-metodychnyi posibnyk. [Children's psychodiagnosics: a study guide]. Vinnytsia. *Nilan-LTD*. 227 s. [in Ukrainian].
5. Kompleksne otsiniuvannia rozvytku ditei z movlennievymy porushenniamy: metod. rek. z navch. dysts. (2024). [Comprehensive assessment of the development of children with speech disorders: methodological recommendations for training courses]. V. Hladush, L. Kotlova, I. Iliushchenko, N. Khomenko. Zhytomyr. *Vyd-vo ZhDU im. I. Franka*. 27 s. [in Ukrainian].
6. Kompleksna otsinka rozvytku dytyny z movlennievymy porushenniamy: navch.-metod. posib. (2023). [Comprehensive assessment of the development of a child with speech disorders: a study guide]. MON Ukrainy, *Umanskyi derzh. ped. un-t imeni Pavla Tychyntsi, F-t doshkilnoi ta spets. Osvity*; ukladach L.A. Chernichenko. Uman. «Sochinskyi M.M.». 142 s. [in Ukrainian].
7. Psykholinhvistychni dydaktychni tekhnolohii diagnostyky i podolannia movlennievych porushen u molodshykh shkoliariv z tiazhkymy porushenniamy movlennia: navchalno-metodychnyi posibnyk (2022). [Psycholinguistic didactic technologies for diagnosing and overcoming speech disorders in younger pupils with severe speech disorders: a study guide]. E. Danilavichutie, L. Trofymenko, V. Iliana, Yu. Ribtsun, Z. Martyniuk, H. Hryban. *Instytut spetsialnoi pedahohiky i psykholohii NAPN Ukrainy*. 847 s. [in Ukrainian].

8. Sobotovych, Ye.F. (2003). Kryterii otsiniuvannia movlennievoho rozvytku dytyny (u yoho leksychnii lantsi) na riznykh vikovykh etapakh. [Criteria for assessing the child's speech development (in its lexical part) at different age stages. Normative indicators of speech development (in its grammatical link) of a preschool child]. Normatyvni pokaznyky movlennievoho rozvytku (u yoho hramatychnii lantsi) dytyny doshkilnoho viku. *Defektolohiia*, 2, 2–11 [in Ukrainian].
9. Sobotovych, Ye.F. (2002). Normatyvni pokaznyky movlennievoho rozvytku (v yoho fonetyko-fonematychnii lantsi) ditei doshkilnoho viku. [Normative indicators of speech development (in its phonetic and phonemic link) of preschool children]. *Defektolohiia*, 3, 2–4 [in Ukrainian].
10. Trofymenko, L.I. (2013). Korektsiine navchannia z rozvytku movlennia ditei starshoho doshkilnoho viku iz ZNM Prohramno-metodychnyi kompleks. [Correctional teaching of speech development for children of senior preschool age with SEN A programme and methodological complex]. K. *PP «Aktualna osvita»*. 108 s. [in Ukrainian].
11. Chernichenko, L.A. (2020). Rannia lohopedychna korektsiia. [Early speech therapy correction]. *Navchalno-metodychnyi posibnyk*. Uman. 150 s. [in Ukrainian].